

Steltloper- en eendentelling in de Velperwaarden in 2004 en 2005

Ruud Reddingius

Inleiding

De telling in de Velperwaarden is vorig jaar zijn zesde jaar ingegaan en begint daarmee een aardige reeks te worden. Vanaf de dijk is vanaf maart wekelijks tot eind september geteld om steltlopers en eenden te inventariseren. De laatste jaren worden ook andere soorten genoteerd. Het telgebied bestaat uit een tichelgat en ondergelopen weiland, alles bij elkaar nog geen 5 hectare groot. Het gebied staat bloot aan de dynamiek van de IJssel. Als de rivier buiten zijn oevers treedt dan stroomt de hele uiterwaard vol terwijl in een wat minder nat voorjaar het weiland alleen kwelwater bevat wat van de Veluwe afkomt.

Het blijkt dat deze geografische postzegel een belangrijke plek is voor veel steltlopers en eenden die hier foerageren en overnachten tijdens de trek. Een aantal blijft en broedt hier zelfs.

In 2005 zijn 41 tellingen uitgevoerd, van 15 maart tot 29 september en in 2004 39 tellingen, van 15 januari tot 30 september. Jammer genoeg is vorig jaar te laat gestart maar dit had te maken met de overdracht van de telling. Het zijn wel bijna complete tellingen terwijl dat in voorgaande jaren niet altijd het geval was. Ook de Kievit en Wulp in de omliggende weilanden worden meegeteld.

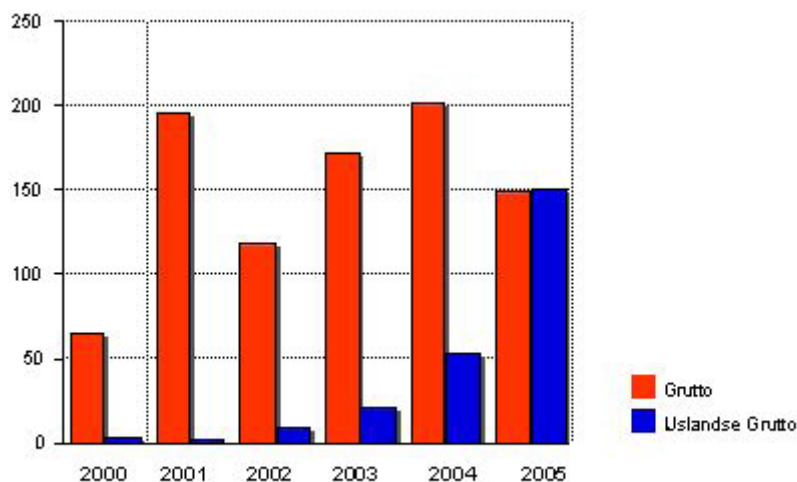
Tabel 1. Maximum aantal vogels per soort geteld in de Velperwaarden in de periode 2000-2005

Soort	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Soort	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aantal tellingen	69	65	49	58	39	41		69	65	49	58	39	41
Scholekster	7	10	18	6	4	8	Dodaars	5	0	2	0	1	2
Kleine Plevier	4	16	10	5	4	5	Fuut	3	4	4	0	0	0
Bontbekplevier	2	0	1	0	1	0	Geoorde Fuut	2	0	0	0	0	0
Kievit	600	552	320	140	195	460	Bergeend	2	9	7	12	20	18
Bonte Strandloper	1	1	1	0	0	1	Smient	4	40	295	13	30	22
Kemphaan	6	22	35	8	5	10	Krakeend	0	16	21	6	16	24
Bokje	0	0	0	1	0	1	Wintertaling	122	88	29	79	102	162
Watersnip	30	15	23	15	19	14	Wilde Eend	22	71	59	35	58	32
Grutto	65	195	118	172	201	149	Soepeend	5	13	9	14	6	12
IJslandse Grutto	3	2	9	21	54	150	Pijlstaart	14	6	14	26	20	12
Regenwulp	5	0	7	6	0	3	Zomertaling	5	12	7	2	2	2
Wulp	30	38	68	84	75	293	Slobeend	50	50	60	23	38	61
Zwarte Ruiter	4	3	1	0	11	0	Tafeleend	2	4	4	3	0	10
Tureluur	8	30	23	11	15	10	Kuifeend	20	79	34	4	9	10
Groenpootruiter	5	1	4	1	7	2	Nonnetje	0	2	0	1	0	0
Witgatje	3	11	5	3	0	2	Waterhoen	12	2	7	4	1	2
Bosruiter	7	6	2	3	8	1	Meerkoet	83	65	166	74	58	14
Oeverloper	1	3	2	1	1	1							

De tellers In 2004 waren: Andrea van den Berg, Symen Deuzeman, Steven van Kasteel, Olaf Klaassen, Ruud Reddingius en Ivo Seelen. In 2005 stopte Olaf en Steven met tellen maar kwamen Greta van Hoorn, Marten Sikkema en Paul Stuivenberg erbij. Olaf stopte ook met uitwerken van de gegevens, schrijven van het verslag en gaf het stokje door aan ondergetekende.

Resultaten

In 2004 werden 15 steltloper- en 10 eendensoorten genoteerd en in 2005 16 steltloper- en 11 eendensoorten. De resultaten staan vermeld in Tabel 1. Vorig jaar is weer een Bokje gezien, een moeilijk op te sporen soort, op 24 maart. Op 11 mei 2004 werden maar liefst 11 Zwarte Ruiters gezien en op twee andere dagen ook nog eens 1 ex. Vorig jaar is geen enkele Zwarte Ruiters gezien. Beide jaren waren nat in het vroege voorjaar waardoor plassen ontstaan en dan is er een mooie plasdras situatie. Dit trekt grondeleenden aan zowel als steltlopers. Van de IJslandse Grutto werden op 15 maart 96 ex. en op 18 maart werden 150 exx. genoteerd. De piek lag dus een week eerder in 2005 dan in andere jaren. Op 2 april zijn de laatste gezien. Elk jaar laat weer een groter aantal zien (zie ook Figuur 1) en de vraag doet zich voor of dit een waarneemeffect is of dat de omstandigheden in de Velperwaarden gunstiger worden de laatste jaren. In 2004 werden was het grootste aantal 54, op 27 maart. In 2003 waren dit nog 21 exx., op 24 maart. Ze mengen zich met Grutto's en zijn vaak lastig te onderscheiden. Een belangrijk kenmerk is de licht grijze dekveren bij de IJslandse in voorjaarskleed (Duivendijk 2002). De Grutto daalde in aantal in 2005 ten opzichte van het jaar daarvoor.

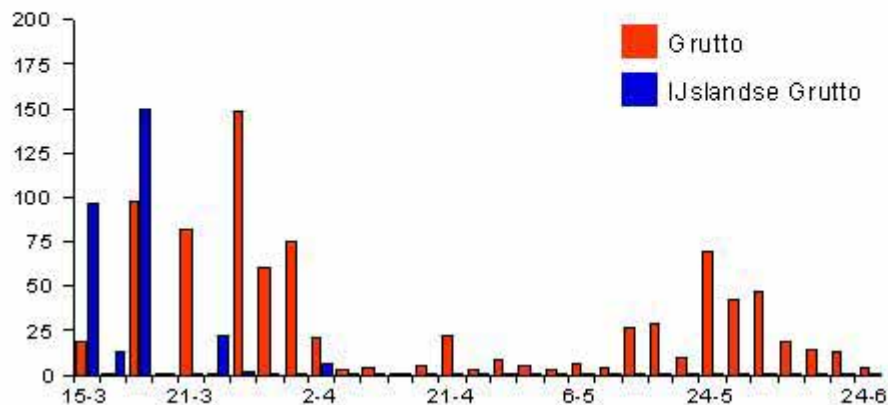

Figuur 1. Maximum aantallen Grutto en IJslandse Grutto in de Velperwaarden.

Op 21 en 25 mei (2004) verschenen grote groepen (80, 106) op de slaappleats hetgeen zou kunnen duiden op verstoring tijdens broeden. Vorig jaar was het aantal dat terugkeerde na half mei lager. Na 24 juni is geen Grutto meer gezien. Figuur 2 laat het aantalverloop zien in 2005 van beiden. In de figuur is goed te zien dat het verblijf van de IJslandse Grutto kort van duur is en snel piekt in de tweede helft van maart.

Van de eenden waren Wintertalingen vooral talrijk met 162 exx. vorig jaar maar ook de Bergeend deed het goed met 18 vorig jaar en 20 in 2004. Tot broeden kwam deze laatste soort echter niet. Ook was er weer flinke doortrek van Slobeend vorig jaar met 61 exx. De Meerkoet liet het vorig jaar flink afweten.

Soorten die in het telgebiedje broeden vorig jaar waren Scholekster (1 pul), Kleine Plevier (3 pullen), Kievit (min. 9 pullen), Meerkoet (2 juv.), Wilde Eend (16 juv.), Soepeend (8 juv.), terwijl ook een paartje Nijlgans 4 jongen had.

Figuur 2. Aantalverloop van Grutto en doortrekverloop van IJslandse Grutto in 2005.

Pijlstaart en Slobeend

In 2003 maakte Olaf Klaassen een analyse van het doortrek patroon van deze twee eendensoorten (Klaassen 2003). Daaruit bleek dat de Pijlstaart vroeger doortrekt dan de Slobeend en dat ook binnen een kortere periode doet. Maart is echt de Pijlstaartmaand. Ook in 2005 was dit het geval, maar de doortrek verliep van ongeveer half maart tot half april. Dit laatste geldt trouwens ook voor de Slobeend, echter in grotere aantallen. Late doortrekkers waren nog tot eind mei aanwezig in kleine aantallen. In het vroege voorjaar is de waterstand betrekkelijk hoog en na half mei begint deze weer te dalen. Omstandigheden kunnen dan aantrekkelijk zijn voor Slobeenden, die iets minder diep grondelen dan Pijlstaarten. De verschillen zijn te zien in Figuur 3.

Om de verschillen beter te kunnen analyseren is het mijns inziens een goed idee bij de komende tellingen de waterstand goed te noteren.

Meedoen?

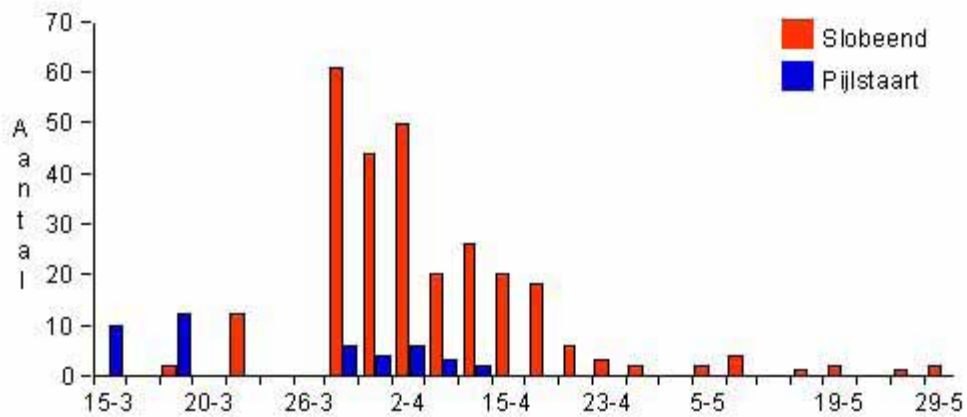
In 2006 volgt uiteraard weer een nieuwe reeks tellingen in voorjaar en zomer. Doe je nog niet mee maar heb je belangstelling (het kost een half uur tot drie kwartier per keer, 4-5 keer) laat het de auteur even weten (naam en telefoonnummer in colofon Vlerk).

Literatuur

Duivendijk, N.v. 2002. Dutch Birding Kenmerkengids. Dutch Birding Association, Amsterdam.

Klaassen, O. 2002. Steltloper- en eendentelling in de Velperwaarden in 2002. Vlerk 19 (4): 226-229.

Klaassen, O. 2003. Steltloper- en eendentelling in de Velperwaarden in 2003. Vlerk 20 (4): 148-151

Figuur 3. Doortrekverloop van Slobeend en Pijlstaart in 2005.